

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ПЕТРА
МОГИЛИ

Інститут філології

Кафедра теорії та практики перекладу з німецької мови

ДРЕЧКО АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ ТА
ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Спеціальність 035.043 – германські мови та літератури (переклад
включно), перша – німецька

Автореферат
дипломної роботи
на здобуття освітньо-кваліфікаційного ступеня
«магістр»

Миколаїв – 2020

Роботу виконано на кафедрі теорії та практики перекладу з німецької мови Чорноморського національного університету ім. Петра Могили Міністерства освіти та науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
МУКАТАЄВА Ярослава Василівна,
доцент кафедри теорії та практики
перекладу з німецької мови Інституту
філології Чорноморського національного
університету ім. Петра Могили

Рецензент: кандидат філологічних наук,
КОРЯГІНА Альона Юріївна,
викладач кафедри теорії та практики
перекладу з німецької мови
Інституту філології Чорноморського
національного університету імені Петра
Могили

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Роботу присвячено дослідженню лінгвістичної сутності поняття «сленг»; розмежування даного феномену із поняттями «жаргон», «діалект»; дослідженню мовних засобів презентації молодіжного сленгу у німецькомовній пресі, а також наданні характеристики функціонування молодіжного сленгу на морфологічному, лексичному та стилістичному рівнях.

Актуальність даної роботи визначається тим, що аналіз молодіжного сленгу у німецькомовній пресі та його відтворення українською мовою здійснювався фрагментарно, мовознавчий інтерес до лінгвістичних субкодів молодіжного сленгу зростає, його лексичний склад швидко змінюється та вражає україномовного читача кількістю лексичних одиниць, потребою та бажанням молоді у його використанні.

Основна мета дослідження полягає у вивченні функціонування та використання молодіжного сленгу в німецькомовній пресі на різних мовних рівнях та аналізі особливостей їх відтворення українською мовою.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних **завдань**:

1. Визначити лінгвістичну сутність поняття «сленг»; дослідити основні джерела поповнення сленгу, його структуру, різновиди та сфери функціонування;
2. Розглянути спорідненість німецькомовного молодіжного сленгу з діалектизмами та жаргоном;
3. Дослідити мовні засоби презентації молодіжного сленгу у німецькомовній пресі;
4. Охарактеризувати функціонування молодіжного сленгу на морфологічному, лексичному та стилістичному рівнях.

Об'єктом вивчення даної роботи є сленг у німецькій мові.

Предметом даного дослідження являються особливості молодіжного сленгу у німецькомовних журналах/газетах.

Матеріалами дослідження є зафіксовані лексичні одиниці німецького молодіжного сленгу, вибрані із німецьких газет та журналів, зокрема «Spiegel»,

«Deutsche Welle», «Bravo», «Die Welt», «Frankfurter Allgemeine», «Frankfurter Neue Presse», «T-Online», адже саме вони є найбільшими показниками стану мови на даний момент.

Під час написання роботи було використано ряд наступних **методів**: зокрема метод порівняння, узагальнення та класифікації матеріалу, що аналізувався; метод аналізу словникових дефініцій; метод кореляції мовних і позамовних явищ; метод формалізації тощо.

Новизна роботи полягає в тому, що німецький молодіжний сленг останніх років, зокрема у німецькомовних журналах, не є достатньо дослідженим, він потребує аналізу на усіх мовних рівнях, а також дослідження його перекладу. У своїй роботі ми спробували дати визначення поняттю «сленг» та проаналізувати особливості вживання молодіжних сленгових одиниць у німецькомовній пресі та їх відтворення українською мовою.

Теоретична значимість роботи полягає у дослідженні проблем, які розглядаються у таких науках, як перекладознавство, соціолінгвістика та стилістика, оскільки проводиться зіставний аналіз взаємозв'язку мови оригіналу та перекладу, життя соціуму та культурних особливостей молоді, порівняння засобів мови, які вживає у своєму спілкуванні молоде покоління, ілюструючи словникові одиниці, які зустрічаються в німецькомовній пресі та їх відтворення в перекладі.

Практична значущість матеріалу дослідження полягає у подальшому його використанні у курсі вивчення спеціалізованих дисциплін у закладах вищої освіти, зокрема на практичних заняттях з німецької мови та практики перекладу з німецької мови, стилістики, лексикології, теорії та практики перекладу, а також для написання курсових робіт.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломної роботи, зокрема спільність та відмінність між сленгом та жаргоном, викладено у публікації у фаховому журналі «Молодий вчений» №12 (76) грудень 2019 року.

Структура роботи визначається цілями та завданнями дослідження і складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), загальних висновків, списку використаної літератури та джерел. Загальний обсяг роботи – 80 сторінок. Бібліографія містить 97 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, визначено мету та завдання дослідження.

У **першому розділі** роботи розглядаються теоретико-методологічні засади дослідження молодіжного сленгу. У рамках цього розділу ми, на основі вже наявних досліджень, намагалися визначити термінологічний статус поняття «молодіжний сленг».

Зазначимо, що дослідження поняття «молодіжний сленг» супроводжується вживанням деяких термінів, що також позначають обране нами явище. Такими термінами є «молодіжна мова», «молодіжний жаргон», «мовленнєва поведінка молодих людей», «соціолект», «субстандарт» тощо. Причиною вживання вищезазначених термінів варто вважати різницю поглядів щодо мовців, віку користувачів даного явища та специфіки сленгу.

У різних джерелах (словниках, книгах, посібниках) зустрічається безліч дефініцій сленгу, які визначають його: «нецензурною мовою», вважають, що це «мова неписьменних і безпутних людей».

За результатами дослідження, вважаємо за доцільне назвати характерні особливості сленгу молоді. Такими вважають:

1. відкритість;
2. швидкий темп розвитку, так званий динамізм (зазвичай неологізми дуже швидко переходять до загальноновживаної лексики, а інколи й взагалі перестають вживатися у мові);
3. різnorідна вікова категорія користувачів сленгу;
4. явище синонімії (зазвичай сленг використовують для надання вторинної назви вже існуючих речей).

У межах цього фрагменту роботи розглянуто основні джерела поповнення молодіжного сленгу, його структуру та сфери функціонування. Зазначимо, що значний пласт сленгової молодіжної лексики складають неологізми, які створюються та змінюються згідно змін, що виникають у суспільстві. Таким чином, відзначаємо, що одним із основних способів створення молодіжної лексики є неологізація.

Процес поповнення молодіжного вокабуляру нічим не відрізняється від поповнення загального складу мови будь-якої країни. Основними джерелами, звідки сленг «черпає» нові лексичні одиниці є:

- 1) іншомовні запозичення (особливо з англійської та турецької мов);
- 2) запозичення із жаргонів (кримінальний жаргон, інтержаргон);
- 3) запозичення із загальнолітературної мови з переосмисленням значення;
- 4) словотворення: усічення, скорочення, словоскладання, афіксація, метафоризація, гіперболізація.

Відповідно до завдань цього розділу нами було досліджено функції, які виконує сучасний молодіжний сленг. Основними функціями сленгу є: комунікативна, когнітивна, номінативна, експресивна, світоглядна, езотерична (також функція конспірації), заощадлива функція (мовної економії), функція ідентифікації.

Запас німецької мови останніх років значно збільшився. Це є наслідками соціальних, економічних та політичних змін у країні та світі, що в свою чергу значною мірою впливає й на розвиток молодіжного сленгу. Проблема англізації німецької розмовної мови призвела до появи жартівливих термінів, таких як “Denglish” та “Germeng”.

Окрім вище зазначених варіантів молодіжного сленгу варто згадати такий різновид німецькомовного молодіжного сленгу як “Kiezdeutsch”. Лінгвісти досить недавно почали говорити про існування цього виду молодіжного мовлення, що у перекладі означає мову житлових кварталів. Особливостями Kiezdeutsch є спрощена, іноді «ламана» граматики. Не зв'язний порядок слів, більш вільна побудова речень, використання неологізмів та запозичень.

Сленгове мовлення притаманне для усіх прошарків населення і сягає своїм корінням у сиву давнину. Проблематика й особливості сленгу є предметом постійної уваги науковців та створення нових наукових досліджень. Різні аспекти сленгу вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники та вчені, зокрема Я. Андроутсополус, В. Виноградов, М. Гайнеманн, Г. Генне, Х. Ельзен, Х. Еман, Г. Іванова, У. Лабов, В. Мокієнко, Ю. Нікітіна, Є. Нойланд, Л. Олійник, С. Пиркало, О. Поздняков, Е. Рачієне, О. Романов, М. Ткачівська, В. Хомяков, О. Шапочкіна, П. Шлобінські, К. Шмід, Ж. Шпрекельс, М. Чун та інші.

У своїй роботі ми спиралися на матеріали як вітчизняних, так і зарубіжних мовознавців, зокрема на праці О. В. Позднякова, О. С. Христенко, Т. Шавловської, S. Augenstein, H. Ehmman, P. Schlobinski. Ці роботи послуговували джерелом для написання підрозділу «Панорама критики», у якому розглянуто основні праці, що стосуються обраної нами теми.

Другий розділ дипломного проекту присвячено розгляду питання молодіжного сленгу у німецькомовній пресі та його відтворення в перекладі українською мовою. У межах даного розділу детально розглядається питання спорідненості німецькомовного молодіжного сленгу з діалектизмами та жаргоном.

У більшості лінгвістичних словників поняття «діалект» має різні тлумачення. Багато дослідників по-своєму трактують дане поняття. Враховуючи результати робіт дослідників та порівнюючи дефініцію «діалекту» у словниках, ми дійшли висновку, що діалект – це форма усного мовлення, яка обмежена здебільшого географічними рамками, а також тематикою. Проте необхідно розуміти, що діалект – це явище неоднорідне та викликає труднощі для його описання.

На жаль, більш неясною є проблема відмінностей між жаргоном та сленгом. Дуже часто, в останні роки, українські мовознавці у своїх дослідженнях користуються поняттям сленг, ототожнюючи його із жаргоном. Натомість, ми вважаємо, що доцільне використання поняття «сленг» у якості синоніму до поняття «жаргон» було б у німецькому мовознавстві. Адже за історичними

даними сленг, який виник у середині 13 століття в Німеччині, дуже пов'язаний з історією жаргону.

На сьогоднішній день питання розмежування жаргону й сленгу залишається складним завданням лексикології і лексикографії. Це пов'язано з тим, що сленг відрізняється тільки тим, що своє існування почав в окремих соціальних групах. Окремі дослідники, спираючись на дослідження у сфері англійської лінгвістики, проводять паралелі між сленгом та просторіччями, вказуючи, що сленг містить «модні» слова. Існують й такі, які посилаються на невизначеність даного феномену і не визнають існування «сленгу» як такого.

Досліджено німецьку публіцистику, у результаті чого зроблено висновок, що регіональні газети, які вміщують в себе велику кількість діалектизмів, жоден із українських перекладачів не береться перекладати. Адже це кропітка праця, яка потребує різносторонньої обізнаності. При перекладі діалектизмів важливо не переходити межу, яка зумовлює їх відтворення шляхом знаходження певних специфічних, рідко вживаних слів, інакше – переклад може викликати проблеми у його розумінні.

Окремо розглянуто питання мовних засобів презентації молодіжного сленгу та особливостей їх відтворення українською мовою. Варто підкреслити, що молодіжний сленг – це розмовна мова, якою молодь користується у побутовому спілкуванні, в навчальних закладах, на роботі, у вільний час, в особистому спілкуванні. Джерела поповнення такої мови надзвичайно багаті.

Найхарактернішою ознакою молодіжного є його протиставлення літературній мові. Наступною характерною рисою є маркування слів. Сленгова лексична одиниця відбиває поняття певної субкультури та співвідноситься з певною соціальною групою.

Проаналізувавши німецькі засоби масової інформації, які періодично видаються, можемо зробити висновок, що у мові молоді переважають мовні засоби, які притаманні розмовному стилю мовлення.

Так, молодіжний сленг представлений у німецькій публіцистиці лексичними та граматичними мовними засобами. Для нього характерні:

- емоційно-оцінні слова (*affengeil, oberaffengeil, geil, cool*);
- перехід з однієї частини мови в іншу (творення дієслів від іменників, зокрема це поширено з використанням слів іншомовного походження, (наприклад, *to chill-chillen* – розслаблятися, відпочивати),
- епітети, метафори, порівняння (*O, tut immer wie ein Macho, ist aber ein Softie!, Kuckucksnest* (дослівно – гніздо зозулі, у значенні молоді – школа))
- слова іншомовного походження (*checken, Tipps, OK, cosplay*)
- синонімія, антонімія, полісемія (*Nobelhobel, Konservendose* – автомобіль)
- наявність неологізмів (зокрема слів іншомовного походження, яких не існує у «запозиченій» мові – *optimalo* (супер); *Ja, na klaro, wunderbaro!* – Зрозуміло, як ясний день!; *elefantastisch* = *Elefant+fantastisch* = відпад, прикольно, *googeln*).

У межах даного розділу детально розглянуто питання презентації молодіжного сленгу на морфологічному, лексичному та стилістичному рівнях, та особливостей його відтворення українською мовою.

Досліджено, що сленгова лексика значно відрізняється від відповідників у літературній мові. Це свідчить про те, що у свою лексику молодь вкладає більший сенс, який часто неможливо відтворити нейтральною лексикою або ж знайти літературний відповідник. Зазвичай такими лексичними одиницями є скорочення, як наприклад, *Abi* – *Abitur*, *Prof* – *Professor*, *Assi* – *Assistant*, *Grufti* – *Personen über 30. Jahre* тощо.

У мові молоді Німеччини зустрічається дуже багато оцінних прикметників. Серед них дуже багато слів позитивної оцінки. Але варто відзначити, що постійно з'являються нові слова, що витісняють із вживання попередні.

Різні вигуки та інші нечленороздільні звуки дуже популярні в мові підлітків, але рідко фіксуються в словниках у зв'язку з труднощами, які виникають під час їх письмового відтворення.

При відтворенні німецького тексту українською, перекладачеві варто бути дуже обережним. Необхідно підкреслити, що поморфемний переклад є

неприйнятним. Наприклад, деякі словосполучення потрібно перекладати не дослівно, а розширюючи їх значення, чи узагальнювати зміст слів.

У процесі перекладу нерідко можна зустріти «хибних друзів перекладача», які становлять проблему із розбіжностями у семантичних значеннях лексем. Іноді українські відповідники мають більш розширене значення, ніж вихідний матеріал, тому важливо брати до уваги контекст.

На жаль, сторінки українських видань не відтворюють граматично вживання молодіжного сленгу, а презентують українському читачеві граматично-правильно оформлений текст, зберігаючи лише існуючі лексеми. Це створює завдання українським дослідниками відтворювати тексти молодіжних журналів українською, та знайомити українського читача з мовною культурою Німеччини.

Унаслідок недостатньої кількості матеріалу зроблено висновок, що питання вивчення функціонування німецького молодіжного сленгу, особливо на морфологічному рівні, є доволі актуальним та потребує продовження його дослідження.

Лексичний рівень мови характеризується такою особливістю, як відкритість та незамкнутість. Це проявляється у властивості лексичних одиниць з'являтися (неологізми) та зникати (архаїзми). Жоден рівень мовної системи не здатен до таких динамічних змін. З одного боку, це зумовлює актуальність дослідження одиниць лексичного рівня, а з іншого – визначає труднощі дослідження даного рівня через його непостійність.

Аналізуючи сучасні газети та Інтернет-видання німецької та української публіцистики варто відмітити значне використання метафор. Явище метафоризації покликане знаходити певні аналогові паралелі між знайомим та незнайомим словом та дає завдання перекладачеві – знайти оптимальний переклад результату. Так, виділяють:

- Лексичні метафори;
- Конвенційні;
- Індивідуальні (авторські) метафори.

Зазвичай переклад метафор здійснюють 4 різними способами. Такими є:

1) Точний переклад. Полягає у відтворенні метафори засобами перекладної мови (*kämpfen wie ein Löwe* = боротися як лев).

2) Субституція. Зазвичай цей спосіб полягає в заміні образу вихідної мови відповідним образом перекладної мови.

3) Парафраза. Переклад метафоричного виразу необразними засобами перекладної мови.

4) Компенсація. У такий спосіб неметафоричний елемент оригіналу відтворюється метафорою.

Молодіжний сленг німецької мови вміщує велику кількість фразеологізмів. Серед них можна виокремити дієслівні сполучення, що вживаються у переносному значенні. В українській розмовній мові дуже часто можна зустріти вживання фразеологізмів з компонентами німецьких словосполучень, так, наприклад, «вішати лапшу на вуха» у німецькій мові звучить як «*Koteletts ans Ohr reden*» і дослівно перекладається як «*вішати котлети на вуха*».

Проте існують такі вирази, які не мають українських відповідників, і мають бути перекладені словами розмовної або літературної мови. Такими, наприклад, є фразеологізми «*die Ohren bügeln*», що значить «бути у відключці, спати».

Дослідження молодіжного сленгу у публіцистичних текстах має певні особливості, зокрема знання стилістичних ознак даного типу мовлення. Деякі джерела наголошують на тому, що мова засобів масової інформації, які включають в себе газети, журнали, рекламу, це окремий підвид публіцистичного стилю.

Мова публіцистики розвивається так само динамічно, як і політична, економічна, наукова та культурна сфери життя, та є першою у потребі словесного оформлення нових лексичних реалій. Необхідно зазначити, що в будь-якому випадку, публіцистичний стиль засобів масової інформації використовує стилістичні засоби публіцистичного стилю, оскільки обслуговує сферу громадського життя та сферу суспільної комунікації.

Все частіше у публіцистичних текстах зустрічається молодіжний сленг. Це зроблено для того, аби зробити матеріал більш емоційним, живим, наочним, наближеним до пересічної людини, яка у своїй мові користується сленгом.

Змішана структура публіцистичного стилю становить велику проблему для перекладача, адже у процесі відтворення німецьких публіцистичних творів перекладач змушений користуватися багатьма видами перекладацьких трансформацій аби адаптувати текст до іншої мови та культури, зокрема української.

Молодіжна сленгова лексика має тенденцію до зниження своєї жаргонності, тому плавно входить до складу розмовної. Це свідчить про те, що роль розмовної мови посилюється не лише в міжособистісній комунікації, а й виходить на рівень суспільства.

ВИСНОВКИ

У ході дипломного проєкту було розглянуто питання дефініції поняття «сленг». Так, опираючись на існуючі результати досліджень, ми намагалися дефініціювати цей феномен. На нашу думку, сленгом можна вважати лексичну систему, яка є противагою літературній мові, притаманна певній соціальній групі, що відповідає вимогам часу та реагує на суспільні зміни.

За результатами дослідження, ми виділили характерні риси молодіжного сленгу, це – експресивність, мовна гра, використання запозичень з інших мов (зокрема англійської, турецької), створення неологізмів, метафоричних виразів, використання вигуків, спрощень, абревіацій. Молодіжний сленг має певні фонетичні, морфологічні та синтаксичні особливості.

У ході дослідження було виявлено, що особливостями соціолінгвістичного компоненту використання сленгу є: вік, стать, соціальне та регіональне походження.

Сучасна німецька молодь вважає англійську мову більш популярною та престижною у молодіжному середовищі. На їх думку, англіцизми вносять певну новизму, проте це призводить до непорозумінь із старшими поколіннями.

Однією із особливостей німецького молодіжного сленгу є таке явище як «Kanakensprache (Kanak Sprach, Kanakisch)», що має на увазі змішаність турецької та німецької мов. У результаті цього доводиться, що варіанти лексем молодіжного сленгу мають здатність швидко змінюватись та не стояти на місці.

Тексти німецькомовних публікацій дедалі більше вміщують молодіжний сленг. Це допомагає укріпити відносини між молоддю та старшим поколінням, яке на сьогоднішній день не розуміє поглядів сучасної молоді. Це пов'язано із значним використанням сленг з метою обмеження розуміння сказаного старшим поколінням.

Молодіжний сленг відображає світогляд сучасних молодих людей, їх інтереси, стиль життя, та проникає у всі сфери життя, зокрема у публіцистику. Аби бути на одній хвилі із молоддю, автори сучасних газет, журналів, Інтернет-видань з кожним роком лише збільшують кількість сленгових одиниць молодіжної мови у своїх статтях.

У роботі було виявлено особливості публіцистичного стилю та особливості його відтворення українською мовою. Такими мовними особливостями є стислість, лаконічність, офіційність (більше спостерігається в україномовних виданнях), вживання запозичень, іномовних кальок (англіцизмів), неологізмів, сленгізмів.

У дослідженні було виокремлено декілька груп, до яких належить молодіжний сленг, зокрема:

- слова та вирази, що стосуються навчання (скорочення назв начальних дисциплін, назв викладачів, студентів);
- слова, якими молодь називає види одягу, гроші;
- вирази, якими молодь виражає проведення вільного часу, свої хобі;
- назви, які використовуються для позначення людей (особливо жіночої статі), батьків;
- оцінні поняття та слова, що виражають емоції.

Наша робота мала на меті вивчення функціонування та використання молодіжного сленгу в німецькомовній пресі та особливостей його відтворення

українською мовою. Тому результати нашого дослідження дозволили вирішити низку поставлених метою дослідження завдань.

АНОТАЦІЯ

Роботу присвячено дослідженню такого феномену у німецькій мові як молодіжний сленг. Особливу увагу приділено дослідженню тлумачення таких суперечливих понять як сленг та жаргон, сленг та діалект. У дослідженні виділено характерні ознаки сучасного молодіжного сленгу, розглянуто шляхи формування сленгу, джерела його поповнення, різновиди сучасного сленгу, наведено приклади лексикологічних одиниць. Розглянуто сфери використання молодіжного сленгу, а також досліджено функціонування сленгу на морфологічному, лексичному та стилістичному рівнях. Проаналізовано особливості мовної картини молоді, спираючись на матеріали німецькомовної преси.

Ключові слова. Німецькомовний сленг, молодіжний сленг, жаргон, мовний феномен, соціолект, субстандарт.

ABSTRACT

Work is devoted to the study of the youth slang in the German language. The research focuses on the study of the slang and jargon phenomenon, the interpretation of conflicting concepts of slang and jargon, slang and dialect. Their characteristic features are highlighted, the ways of slang formation are viewed, replenishment sources are analyzed, varieties of modern slang are studied, and the examples of lexicological units are given. Areas of use of youth slang are considered, as well as functioning of slang at morphological, lexical and stylistic levels is investigated. The peculiarities of the linguistic view of the world of young people were analyzed, based on the materials of the German press.

Key words: German-speaking slang, youth slang, jargon, language phenomenon, sociolect, substandard.